ואי לא קבליה עליה באלוה לא כלום הוא אלא לאו מאהבה ומיראה ורבא אמר לך לא באומר מותר אומר מותר היינו העלם דבר באומר מותר לגמרי העלם דבר קיום מקצת וביטול מקצת תני רבי זכאי קמיה דרבי יוחנן זיבח וקיטר וניסך והשתחוה בהעלם אחד אינו חייב אלא אחת אמר ליה פוק תני לברא אמר רבי אבא הא דאמר ר' זכאי מחלוקת ר' יוסי ורבי נתן דתניא הבערה ללאו יצאה דברי רבי יוסי ורבי נתן אומר לחלק יצאה למאן דאמר הבערה ללאו יצאה השתחואה (א) נמי ללאו יצאה למ"ד הבערה לחלק יצאה השתחואה נמי לחלק יצאה מתקיף לה רב יוסף דילמא עד כאן לא קאמר רבי יוסי התם הבערה ללאו יצאה דנפקא ליה חילוק מלאכות מאחת מהנה[1] דתניא ר' יוסי אומר ועשה מאחת מהנה פעמים שחייב אחת על כולן פעמים שחייב על כל אחת ואחת וא"ר יונתן מאי טעמא דרבי יוסי דכתיב ועשה מאחת מהנה אחת מאחת הנה מהנה אחת שהיא הנה והנה שהיא אחת אחת שמעון מאחת שם משמעון הנה אבות מהנה תולדות אחת שהיא הנה זדון שבת ושגגות מלאכות הנה שהיא אחת שגגת שבת וזדון מלאכות אבל הכא דלא נפקא ליה חילוק מלאכות מדוכתא אחריתי דכולי עלמא השתחואה לחלק יצאה חילוק מלאכות דעבודת כוכבים נמי תיפוק ליה מאחת מהנה אחת זביחה מאחת סימן אחד הנה אבות זיבוח קיטור ניסוך והשתחואה מהנה תולדות שבר מקל לפניה אחת שהיא הנה זדון עבודת כוכבים ושגגת עבודות הנה שהיא אחת שגגת עבודת כוכבים וזדון עבודות האי שגגת עבודת כוכבים היכי דמי אי קסבר בית הכנסת הוא והשתחוה לו הרי לבו לשמים אלא דחזא אנדרטא וסגיד ליה אי קבליה עליה מזיד הוא אי לא קבליה עליה לא כלום הוא אלא מאהבה ומיראה הניחא לאביי דאמר חייב אלא לרבא דאמר פטור מאי איכא למימר אלא באומר מותר תפשוט דבעא מיניה רבא מרב נחמן העלם זה וזה בידו מהו תיפשוט דאינו חייב אלא אחת הא לא קשיא ותפשוט ומי מצית מוקמת להני קראי בעבודת כוכבים דאילו הכא כתיב במשיח פר ובנשיא שעיר וביחיד כשבה ושעירה ואילו בעבודת כוכבים תנן ושוין שבשעירה כיחיד ותו לא מידי כי אתא רב שמואל בר יהודה אמר הכי

ואי לא קבליה עליה באלוה. אלא לכבוד המלך השתחוה לו לא כלום הוא דהא לא אכוין לשם עבודת כוכבים: אלא לאו. שעבד עבודת כוכבים מאהבה ומיראת אדם כסבור שמותר לעשות והאי אומר מותר כי האי גוונא דידע ליה לאיסור עבודת כוכבים בכל עבודות שלה לאו העלם דבר קרי לה אע"פ שנעלם ממנו איסור אהבה ויראה שאין זו מגוף האיסור אלא א"כ נעלם ממנו עיקר עבודת כוכבים באחת מעבודותיה כסבור שעבודה זו מותר לה: ורבא אמר לך. לא הוי שגגת מעשה הכי אלא באומר מותר לעבוד עבודת כוכבים כסבור אין עבודת כוכבים בתורה: אומר מותר היינו העלם דבר. והא אפילו רבנן מודו: ומשני אומר מותר דקאמינא היינו דקא עקר לה לגמרי: העלם דבר קיום מקצת ובטול מקצת. כגון יש עבודת כוכבים בתורה שלא לזבוח ושלא לקטר אבל המשתחוה מותר: אינו חייב אלא אחת. וכל עבודותיה באזהרה אחת הן לא תעבדם (שמות כ) הלכך אין כאן חלוק חטאות: פוק תני לברא. דטעות הוא ולקמן מפרש טעמא: הבערה. שיצאה מכלל לא תעשה כל מלאכה (שם) דשבת: ללאו יצאה. להוציאה מחומרי שאר מלאכות וללמד עליה שאינה לא בכרת ולא במיתה אלא בלאו: לחלק. לחלוק ולומר לך מה זו מיוחדת שהיא מאבות מלאכות הנעשית במשכן וחייב עליה הכתוב בפני עצמו שפרט לה לבדה אף כל שהוא אב מלאכה אם עשאן בהעלם אחד חייב על כל אחת ואחת דכל דבר שהיה בכלל ויצא מן הכלל ללמד לא ללמד על עצמו יצא אלא ללמד על הכלל כולו יצא: השתחואה נמי ללאו יצאה. לקמן (דף סג.) אמר שלש השתחואות נאמרו באזהרת עבודת כוכבים אחת לשלא כדרכה לכדאמרן לעיל [ס:] אזהרה מניין ת"ל לא תשתחוה ואחת לכדרכה ואחת לחלק מה השתחואה מיוחדת מעשה לעצמו וחייב עליה בעצמה אף כל עבודה ועבודה בשוגג חייב עליה חטאת לעצמה. ותנא דר' זכאי סבירא ליה כר' יוסי דההוא השתחואה יתירא לאו לחלק יצאה אלא ללמד עליה שהיא בלאו ולא בכרת ואין חטאת על שגגתה ואע"פ שחייבין עליה מיתה דהא גבי סקילה כתיב (דברים יז) וישתחו להם מיהו מכרת ומחטאת אפקה הלכך לא משכחת קרא בעבודת כוכבים לחלק: מאחת מהנה. גבי חטאת כתיב פעמים שחייב חטאת אחת על כולן כגון שוגג בשבת כסבור אין היום שבת אבל יודע היה שכל מלאכות שהוא עושה אסורות בשבת מביא קרבן אחד דחדא שגגה היא ופעמים שחייב על כל אחד ואחד כגון שהזיד בשבת ויודע שהוא שבת היום ויש שבת בתורה ושגג במלאכות שלא היה יודע שהמלאכות הללו אסורות אלא מלאכות אחרות חייב על כל אחת ואחת שיש כאן שגגות הרבה: ר' יונתן מפרש טעמא דר' יוסי היכי משמע ליה האי מהאי קרא: ועשה מאחת מהנה. הוה ליה למכתב ועשה אחת מהנה אי נמי ועשה מהנה אי נמי ועשה אחת ולישתוק מדכתבינהו הכי ש"מ למדרש כל חד וחד לחודה לחייבו על אחת ועל מאחת כלומר מקצת העבירה על הנה ועל מהנה כדמפרש הנה אבות מהנה תולדות. ולמדרשינהו נמי כי הדדי הכי מדסמכי להדדי: אחת שהיא הנה. כלומר פעמים שהוא חייב על מלוה אחת חטאות הרבה והנה שהיא אחת פעמים שאינו חייב אלא אחת על מלות הרבה והכי משמע מאחת מחייב הנה מהנה מחייב אחת מדכתיב מ' יתירא. והשתא מפרש לה אחת כשעשה עבירה שלימה שנתכוין לכתוב שמעון וכתבו כולו מאחת על מקלתו נמי מחייב כגון נתכוין לכתוב שמעון ולא כתב אלא שתי אותיות חייב. ולהכי נקט שמעון משום דשתי אותיות ראשונות הוו להו שם במקום אחר כגון שם בן נח וה"ה גד מגדיאל דן מדניאל אבל נתכוין לכתוב שם אחר כגון נפתלי ולא כתב ממנו אלא שתי אותיות לא מיחייב שאין כאן מלאכה בשום מקום: מהנה תולדות. דנפקא לן מדדמי להו לאבות והיינו מהנה כלומר מן הדומות להם: אחת שהיא הנה. דאמרן לעיל פעמים שמתחייב על כל אחת ואחת דהיינו על אחת הנה על מלוה אחת כמה חטאות כגון עושה מלאכות הרבה בזדון שבת ושגגות מלאכות כדפרישית לעיל דיש כאן שגגות הרבה: שגגת שבת וזדון מלאכות. יודע שמלאכות הללו אסורות בשבת אבל כסבור אין שבת היום כולה חדא שגגה היא: דכולי עלמא לחלק יצאה. דהכל מודים דכל היוצא מן הכלל ללמד על הכלל כלו יצא אי לא נפקא לן מדוכתא אחריתי ומשום הכי אמר ליה פוק תני לברא דאפילו לרבי יוסי חייב על כל אחת ואחת: תיפוק לי מאחת מהנה. לרבי אבא פריך נהי דמתניתין רבי יוסי היא דהשתחואה ללאו יצאה מיהו תיפוק לן דחייב על כל אחת ואחת מהנה כדנפקא ליה לרבי יוסי בשבת דהא האי קרא גבי חטאת סתמא כתיב ונדרשיה נמי בעבודת כוכבים הכי אחת ועשה אחת שעשה עבודה שלימה כגון זבוח מאחת ועשה מאחת כגון שחט סימן אחד לעבודת כוכבים דאשכחן ליה הכשר גבי חטאת העוף בפנים: שבר מקל לפניה. לשם עבודת כוכבים דדמי לשחיטה ששובר מפרקתה וכגון דדרכה לעובדה במקל כדאמרינן במס' עבודת כוכבים בפ' ר' ישמעאל (דף נא.) עבודת כוכבים שעובדין אותה במקל שבר מקל לפניה חייב: אחת שהיא הנה. פעמים שהוא חייב על עבודה אחת חטאות הרבה: בזדון עבודת כוכבים ושגגת עבודות. דיודע שעבודת כוכבים אסורה בזבוח אבל כסבור שמותר לקטר ולנסך ולהשתחוות: האי שגגת עבודת כוכבים היכי דמי. כלומר היכי מתוקם קרא בעבודת כוכבים הא לא משכחת לה שגגת עבודת כוכבים בזדון עבודות הלכך לא נפקא לן בעבודת כוכבים חלוק מלאכות מהכא: אלא מאהבה ומיראה. יודע שאסורה עבודת כוכבים בעבודות הללו אבל שגג בכך כסבור שאין עבודת כוכבים בתורה מאהבה ומיראת אדם והוי כשגגת עבודת כוכבים וזדון עבודות דמחייב חדא: אלא באומר מותר. כסבור אין עבודת כוכבים בתורה ונהי דלא הוי שגגת עבודת כוכבים וזדון עבודות אלא שגגת זה וזה מיהו קרא דקאמר הנה שהיא אחת בהכי מוקים לה: דבעא מיניה רבא מרב נחמן. במסכת שבת פרק כלל גדול (דף ע:): להני קראי. האי אחת והאי הנה: ואילו בעבודת כוכבים (תנן) [תניא]. לעיל [סא:] ושוין רבי וחכמים שכהן משיח בשעירה כיחיד: ותו לא מידי. ליכא לשנויי מידי הלכך לא נפקא לן חלוק מלאכות בעבודת כוכבים מהכא אלא מהשתחואה כאתקפתא דרב יוסף. והא דרבי זכאי דפטר לה בחדא נפקא (לקמן דף סג.) מלא תעבדם הכתוב עשאן עבודה אחת:

ורבא אמר [לך] לא באומר מותר. וכרים הגולין (מכות דף ז. ושם) דממעט רבא מבשגגה פרט לאומר מותר התם גרס רבה דעני אביי בתריה אי נמי גבי גלות טובא בשגגה כתיבי: מאי טעמא דר' יוסי. בפ' כלל גדול (שבת ד' ע.) פ"ה דאכתי מ"ס דמאחת ומ"ס דמהנה למאי אתו ולשון מ"ט לא משמע כן ויש לפרש מ"ט דר' יוסי הא לשמעון ולשם משמעון לאבות ולתולדות אילטריך ומפרש משום דאסמכינהו אהדדי דרשינן נמי אחת שהיא הנה והנה שהיא אחת:

קלז א מיי' פט"ו מהל' שגגות הלכה א סמג עשין ריז:
קלח ב מיי' שם פ"ז הלכה ג:
קלט ג מיי' שם הלכה ב: ד [מיי' פ"ג מהל' ע"ז הל"ד טוש"ע י"ד סי' קלט סעי' ג]:
קמ ה ו ז מיי' פ"ז מהל' שגגות הלכה א:
קמא ח מיי' שם הלכה ד:

מוסף רש"י

ואי לא קבליה עליה באלוה לא כלום הוא. דכיון דלא נעשה לשם עבודת כוכבים, השתחואה דידיה לאו כלום היא (כריתות ז.). הבערה ללאו יצאה. שהיתה בכלל לא תעשה כל מלאכה, חזרה והוציאה מכללו ופרט בה לאו לעצמה, לומר לך שאינה במיתת ב"ד כשאר מלאכות אלא בלאו זה לבדו (פסחים ה: וכעי"ז יבמות ו: ולעיל לה:) שאין חייבין עליה כרת וסקילה כשאר מלאכות אלא מה שאמור בה (שבת ע.). לחלק יצאה. שלא תאמר אינו חייב סקילה עד שיחלל שבת בכל מלאכות, לכך יצתה הבערה מן הכלל לחלק, מה הבערה מיוחדת שהיא אב מלאכה וחייב עליה כרת וסקילה בפני עצמה, אף כל שהיא אב מלאכה (יבמות ו:) או: שלא תאמר העושה ארבעה או חמשה אבות מלאכות בשוגג אינו חייב אלא אחת, דהא חד לאו איכא בכולהו וחד כרת, לפיכך פרט בה בפני עצמה להקיש אליה, מה היא מיוחדת וחייבין עליה לעצמה כו' (פסחים ה: וכעי"ז לעיל לה:). ועשה מאחת מהנה. האמור לענין חטאות, הוה ליה למכתב ועשה אחת ולשתוק, אייתר ליה שארא, מ"ם דמאחת וכל תיבת מהנה לדרשה ודרוש הכי פעמים שכל מעשה עבירותיו חשוב אחת ופעמים שהוא קרוי הנה לשון רבים (שבת ע.). מאי טעמא דר' יוסי. כלומר מאי דריש ביה, דאכתי מ' דמהנה ומ' דמאחת למאי אתא (שם). אחת מאחת הנה מהנה. אחת הוה ליה למכתב וכתיב מאחת, וכן נמי הנה הוה ליה למכתב וכתב מהנה, ודרוש אחת והנה בלא מ"ם הכי, פעמים אחת שהוא הנה, שבת אחת לבדו הוא מחלל ויש כאן חטאות הרבה, דאזלי בתר מלאכות, ופעמים הנה שהיא אחת, מלאכות הרבה עשה ואינו חייב אלא אחת, דבהנך תרי גווני איכא למשמע ועשה אחת וחייב הנה ואיכא למימר נמי הכי ועשה אחת הנה, עשייתו הוי אחת אע"פ שהן הנה ומ"ם יתירה לרבות שהכותב שם משמעון, דאע"ג שנתכוין לעשות תיבה גדולה, הואיל ושתי אותיות הראשונות שם במקום אחר הן חייב, והיינו מאחת, מקצת המלאכה ולא כולה, חייב חטאת (שם ועי"ש קג:). מהנה תולדות. לרבות תולדות, כלומר היוצאות מן האבות (שם ע:). אחת שהיא הנה. דאמרן שחייב על כל אחת ואחת מאי היא, כגון שעשאן בזדון שבת ושגגת מלאכות, דאיכא שגגות טובא (שם). הנה שהיא אחת. דאמרן פעמים שחייב אחת על כולן מאי היא, כגון שגגת שבת וזדון מלאכות, דיודע שהמלאכות אסורות בשבת אבל שכח ששבת היום (שם). העלם זה וזה בידו. שבת ומלאכות, מהו. חייב אחת על כולן או על כל אחת ואחת (שם). ותו לא מידי. אין לדון אחר דבר זה (סוכה לז:) תו ליכא לאקשויי מידי (עירובין קג:) אין להשיב על כך (יבמות לט. קדושין כא:) אין להקשות על דבר זה (ע"ז כג. סד.) אין להקניט בדבר זה (לקמן סו:).

א) שבת עב:, ב) [עי' תוס' לקמן סג. ד"ה א"ר אמין], ג) [שבת קז. וש"נ], ד) לעיל לה: שבת ע. יבמות ו: [ודף לג: כריתות כ:], ה) שבת ע. קג: כריתות ג., ו) [בשבת איתא ואר"י בר חנינא], ז) [שבת ע: וש"נ], ח) [סוכה לו: וש"נ], ט) [וע"ע תוס' מכות ז: ד"ה אלא פרט ותוס' שבת עב: ד"ה באומר].

תורה אור השלם

1. דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר נֶפֶשׁ כִּי תֶחֱטָא בִשְׁגָגָה מִכֹּל מִצְוֹת יְיָ אֲשֶׁר לֹא תֵעָשֶׂינָה וְעָשָׂה מֵאַחַת מֵהֵנָּה: ויקרא ד ב

הגהות הב"ח

(א) גמ' השתחואה נמי ללאו וכו' השתחואה נמי לחלק:

הכי תנא קמיה (א)חומר בשבת משאר מצות חומר בשאר מצות מבשבת חומר בשבת שהשבת עשה שתים בהעלם אחד חייב על כל אחת ואחת מה שאין כן בשאר מצות חומר בשאר מצות שבשאר מצות שגג בלא מתכוין חייב מה שאין כן בשבת אמר מר חומר בשבת שהשבת עשה שתים כו' היכי דמי אילימא דעבד קצירה וטחינה דכוותה גבי שאר מצות דאכל חלב ודם הכא תרתי מיחייב והכא תרתי מיחייב אלא גבי שאר מצות דאינו חייב אלא אחת היכי דמי דאכל חלב וחלב דכוותה גבי שבת דעבד קצירה וקצירה הכא חדא מיחייב והכא חדא מיחייב והיינו דאמר ליה (ב)פוק תני לברא מאי קושיא דילמא לעולם אימא לך דעבד קצירה וטחינה מה שאין כן בשאר מצות אתאן לעבודת כוכבים כדרבי אמי (ג)דאמר ר' אמי זיבח וקיטר וניסך בהעלם אחד אינו חייב אלא אחת לא מיתוקמא ליה בעבודת כוכבים דקתני סיפא חומר בשאר מצות שבשאר מצות שגג בלא מתכוין חייב שוגג בלא מתכוין בעבודת כוכבים היכי דמי אי דקסבר בית הכנסת הוא והשתחוה לו הרי לבו לשמים אלא דחזא אנדרטא וסגיד ליה אי קבליה עליה באלוה מזיד הוא ואי לא קבליה עליה לא כלום היא אלא מאהבה ומיראה הניחא לאביי דאמר חייב אלא לרבא דאמר פטור מאי איכא למימר אלא באומר מותר מה שאין כן בשבת דפטור לגמרי עד כאן לא בעא מיניה רבא מרב נחמן העלם זה וזה אלא אי לחיובי חדא אי לחיובי תרתי פטור לגמרי ליכא למאן דאמר מאי קושיא דלמא לעולם אימא לך רישא בעבודת כוכבים וסיפא בשאר מצות ושגג בלא מתכוין דקסבר (א)רוק הוא ובולעו מה שאין כן בשבת דפטור (ב)שנתכוין להגביה את התלוש וחתך את המחובר פטור (ד)וכדרב נחמן אמר שמואל דאמר (ג)המתעסק בחלבים (א) ובעריות חייב שכן נהנה (ד)המתעסק בשבת פטור (ה)מלאכת מחשבת אסרה תורה ר' יוחנן לטעמיה דלא מוקים מתניתא רישא בחד טעמא וסיפא בחד טעמא (ו)דא"ר יוחנן מאן דמתרגם לי חבית אליבא דחד תנא (ז)מובילנא מאניה בתריה לבי מסותא גופא

אמר

הכי תנא קמיה. ר' זכאי קמיה דר' יוחנן: **חומר בשבת וכו'.** לקמן מפרש לה: **שגג בלא מתכוין.** לא נתכוין למלאכה זו אלא לדבר אחר ועלתה בידו מלאכה זו: **קצירה וטחינה.** דאיכא שמות מחולקין ומשום הכי חייב שתים: **חלב וחלב.** שני זיתים בשני ימים ולא נודע לו בנתיים שחטא אינו חייב אלא אחת כדמפרש טעמא לקמן: **שבשאר מצות שגג בלא מתכוין.** בחלבין ובעריות איכא למתוקמא כגון חלב המהותך לפניו וכסבור רוק הוא ובלעו דלא מתכוין לאכילה אלא מתעסק בדבר אחר בבליעת רוק והיכי דמי שוגג גמור כסבור שומן הוא ואכלו דנתכוין לאכילה אבל זה לא שוגג הוא ואפ"ה חייב כדאמרן לקמן בשמעתין שכן נהנה משא"כ בשבת כגון נתכוין להגביה את התלוש וחתך את המחובר פטור שנאמר (ויקרא ד) אשר חטא בה עד שיתכוין למלאכה זו פרט למתעסק בדבר אחר ועלתה בידו מלאכה זו ומיהו מתעסק ועלה בידו אכילת חלבים או עריות חייב שכבר נהנה. אבל בעבודת כוכבים ליכא לאוקומא והיכי דמי שגג בלא מתכוין אי נימא וכו': **הרי לבו לשמים.** ולשמים נתכוין והשתחוה ואין כאן עבירה כלל לא שוגג ולא מזיד: **אלא.** שוגג בלא מתכוין כגון מאהבה ומיראה ולא נתכוין לעבודת כוכבים אלא לאהבת האיש ושגג כסבור מותר לעשות כן: **אלא באומר מותר.** דאמר אין עבודת כוכבים בתורה וכיון דלא הוזכרה לו מעולם אין מתכוין קרי ליה: **המתעסק בחלבים ובעריות.** כשעלה בידו חלבים ועריות היה מתעסק ולא נתכוין לכך. כל מתעסק קרי ליה שאינו מתכוין בדבר זה כלל: **שכן נהנה.** הלכך חשיב בכוונה: **מלאכת מחשבת.** שחשב לעשות זאת: **ר' יוחנן.** דאמר ליה פוק תני לברא(ח) ולא אוקים רישא בעבודת כוכבים וסיפא בשאר מצות אזיל לטעמיה דלא מוקים רישא בחד טעמא וסיפא בחד טעמא: **דא"ר יוחנן.** בבבא מציעא בפרק המפקיד: **מאן דמתרגם לי חבית אליבא דחד תנא כו'.** דקתני התם(ט) המפקיד חבית אצל חברו ולא ייחדו לה הבעלים מקום וטלטלה ונשברה אם מתוך ידו נשברה לצרכו חייב לצרכה פטור אם משהניחה נשברה בין לצרכה בין לצרכו פטור ייחדו לה הבעלים מקום וטלטלה ונשברה בין מתוך ידו בין משהניחה לצרכו חייב לצרכה פטור ופריך התם מני רבי ישמעאל היא דאמר לא בעינן דעת בעלים דתניא הגונב טלה מן העדר וסלע מן הכיס למקום שגנב יחזיר דברי רבי ישמעאל ר' עקיבא אומר צריך דעת בעלים אי רבי ישמעאל מאי איריא לא ייחדו אפילו ייחדו נמי לא מבעיא קאמר לא מיבעיא ייחדו דמקומה הוא אלא אפילו לא ייחדו דלאו מקומה הוא לא בעיא דעת בעלים סיפא אתאן לר"ע אי ר"ע מאי איריא ייחדו אפילו לא ייחדו נמי לא מבעיא קאמר לא מבעיא לא ייחדו דלאו מקומה הוא אלא אפילו ייחדו נמי דמקומה הוא בעינן דעת בעלים רישא ר"י וסיפא ר"ע ואילו הוה בעי לאוקמא רישא בשהניחה במקומה הראשון וסיפא בשהניחה במקום שאינה מקומה כדמוקי לה אמוראי התם ה"מ לאוקומיה כולה כר' ישמעאל ואר"י מאן דמתרגם וכו' דלא הוה בעי לאוקמיה רישא בחד טעמא וסיפא בחד טעמא: **מסותא.** מרחץ כמו מסחותא וירחץ(י) מתרגמינן (כ) והסחי:

ה"ג

(ו)**העלם** זה וזה בידו. פי' דלא ידע לשבת בשום מלאכה כדמוכח בפ' כלל גדול (שבת דף ע. ושם) דמייתי עלה מתני' ארבעים מלאכות חסר אחת וא"ר יוחנן שאם עשה כולם בהעלם אחד כו' ולא דמי לשכח עיקר שבת דתנן התם אינו חייב אלא אחת דשכח לגמרי כגון תינוק שנשבה לבין הנכרים אבל הכא כי מדכרו ליה מדכר וא"ת מאי קאמר הכא תפשוט דילמא הכא דאינו חייב אלא אחד דשכח לגמרי כגון תינוק שנשבה לבין הנכרים ויש לומר דה"מ לשנויי הכי ובפ"ק דכריתות (דף ג:) משני רב פפא משכחת לה בתינוק שנשבה לבין הנכרים אי נמי דטעו בהאי קרא (שמות כ) אלהי כסף ואלהי זהב אסירי דמיני אחרינא לא וה"נ הוה מצי לאוקמי במגפף לעבודת כוכבים שדרכה בגיפוף והוא סבור שאין דרכה בכך אלא כיון דלא קאי הכי לא חשש לדקדק: (מ)**הא** לא קשיא תיפשוט. בפרק כלל גדול (שבת דף ע: ושם) אהדר ליה רב נחמן לרבא האי העלם שבת בידו ואינו חייב אלא אחת ותימה דבפרק ב' דשבועות (דף יט. ושם) לענין טומאה ובפ"ג (דף כו.) לענין שבועה בעי כה"ג וקא פשיט רב נחמן לחומרא והכא לקולא וי"ל הכא שאני דשבת עיקר המלוה: **רישא** בעבודת כוכבים וסיפא בשאר מצות. תימה הא איכא לאוקמי כולה בשאר מצות ומאי משא"כ בשאר מצות כגון שחט וזרק בחוץ דאינו חייב אלא אחת כדאמר אביי בפרק אחד דיני ממונות (לעיל דף לד.) ולרבי אבהו דפליג עליה משכחת ליה לר' ישמעאל בשחט וזרק ולר' עקיבא העלאה וזרק שגג בלא מתכוין כגון שהיה צריך לשחוט בהמה של חולין ונתכוין לשוחטה ונמצאת אחרת והיא של קדשים וכנגדו בשבת שהיה צריך לחתוך תלוש ומתכוין לחתוך אותו ונמצא שהוא מחובר(נ) פטור דמלאכת מחשבת אסרה תורה וי"ל דלא מ"ל הכי דמשמע דפטור בשבת לפי ששגג בלא מתכוין וכה"ג אפילו צריך למחובר ונתכוין לחותכו ונמצא מחובר אחר פטור דאין זה מלאכת מחשבת מיהו קשה לוקמה בשאר מצות כמו בנרבע לזכור ולבהמה דאמר לעיל (דף נד:) דאינו חייב אלא אחת וי"ל דעבודת כוכבים שייך לקרות שאר מצות שקולה כנגד כל המצות אבל רביעה לא אע"ג דמוקמינן סיפא בחלבים איידי דנקט רישא שאר מצות נקט סיפא שאר מצות וק"ק דמשמע דאי הוה מתוקמא רישא בחלבים הוה ניחא: **להגביה** את התלוש וחתך את המחובר. פ"ה דכתיב אשר חטא בה כדדרשינן בפרק ספק אכל (כריתות דף יט.) פרט למתעסק וקשה למה ליה לשמואל במתעסק בשבת טעמא דמלאכת מחשבת ת"ל מבה וי"ל דה"ק בשבת פטור אף על פי שנהנה משום מלאכת מחשבת ועי"ל מתעסק דפטר הכתוב מבה התם היינו כדמפרש התם לרבא משכחת לה כגון שנתכוין לחתוך את התלוש וחתך את המחובר דהיינו ונמצא שהוא מחובר דנעשית מחשבתו דאי מחובר אחר אפילו היכא דנתכוין למחובר פטור דומיא דנתכוין לכבות זה וכבה זה דפטרינן התם בההיא פירקא (דף כ.) ולאביי משכחת לה כגון דנתכוין להגביה את התלוש וחתך את המחובר כלומר ונמצא שהוא מחובר דלכל כה"ג מלאכת מחשבת היא ולא מיפטר אלא מבה אבל מתעסק דשמואל דפטר משום מלאכת מחשבת היינו במתכוין לחתוך מחובר זה וחתך מחובר אחר דלא נעשית מחשבתו והא דקאמר התם אהא דמוקי אשר חטא בה פרט למתעסק מתעסק דמאי אי דחלבים ועריות חייב שכן נהנה אלא דשבת פטור דאמר שמואל המתעסק וכו' משמע דשמואל איירי כהאי גוונא במתעסק לא מייתי דשמואל אלא משום חלבים ועריות דלא מיתוקם ביה קרא:

עין משפט נר מצוה

קמב א מיי' פ"ב מהל' שגגות הלכה ז:
קמג ב מיי' שם ופ"ז שם הלכה יא ופ"א מהל' שבת הלכה ח:
קמד ג מיי' פ"ב מהל' שגגות הלכה ז ופ"א מהל' איסורי ביאה הלכה יב סמג לאוין ריג:
קמה ד מיי' פ"ב מהל' שגגות הלכה ז ופ"ז הלכה יא ופ"א מהל' שבת הלכה ח סמג לאוין יז:

מסורת הש"ס

א) שבת עב:, **ב)** [שבת קו. וש"נ], **ג)** [שם עב:], **ד)** [כריתות יט:], **ה)** [ביצה יג: וש"נ], **ו)** ב"מ מא., **ז)** [עירובין כז:], **ח)** [ע"א], **ט)** [ב"מ מ:], **י)** [ויקרא מז], **כ)** [צ"ל ואסחי], **ל)** שייך לע"א, **מ)** גם זה שייך לע"א, **נ)** [מחובר אחר מהר"ם],

הגהות הב"ח

(א) גמ' המתעסק בחלבים. נ"ב עי' בשבועות יט ובהוריות דף ה:

מוסף רש"י

דאכל חלב ודם. דומיא דטחינה וקצירה שהן שני גופין (שבת עב:). **דאכל חלב וחלב.** בהעלם אחד (שם). **דקסבר בית הכנסת הוא והשתחוה לו.** והיינו שגג שהיא ע"ז בלא מתכוין, שלא נתכוין להשתחוות לע"ז (שם). **הרי לבו לשמים.** ומה חיוב יש כאן אפילו ידע שהוא בית ע"ז והשתחוה בו לשמים אין חיוב כאן (שם וכעי"ז לעיל סא: וכריתות ג.) שהרי אף משתחוה לבית הכנסת לא לבית הוא משתחוה אלא למי ששכן שמו עליה (לעיל סא:). **אנדרטא.** צורת המלך שעושין לכבוד המלך והשתחוה לה ולא לשם אלהות (שבת עב:) שראה דמות שהיו רגילין לעשות בדמות המלך והרואה אותו משתחוה לו לכבוד המלך ופעמים שעובדין אותו וזה ראה אחד שהיה נעבד ולא ידע שהוא נעבד והשתחוה לו (לעיל סא:). **אי דקבליה עליה באלוה.** שהשתחוה לו לשם עבודת כוכבים, מזיד הוא (שם). **ואי לא קבליה עליה.** באלוה, אלא לכבוד המלך השתחוה לו, **לא כלום היא.** דהא לא אכוין לשם עבודת כוכבים (לעיל סב.). **מאהבה ומיראה.** מאהבת אדם או מיראת אדם השתחוה לע"ז וקרי ליה שוגג בלא מתכוין, כלומר שגג בהכי דסבור כיון דאין מתכוין לבו לאלהות מותר (שבת עב:). **אלא באומר מותר.** כגון גר שנתגייר בין הנכרים כסבור שאין ע"ז בתורה, וקרי ליה שגג בלא מתכוין (שם). **דפטור לגמרי.** בתמיה (שם). **העלם זה וזה.** דהיינו אומר מותר. דאמר אין שבת בתורה היינו העלם זה וזה (שם). **דקסבר רוק הוא ובולעו.** שהיה חלב נימוח ובלעו, דלא איכוין לאכילה, דרוק לאו בר אכילה הוא אלא בליעה, דכתיב (איוב ז) עד בלעי רוקי, ועלתה בידו אכילה, דהא לא איכוין לאכילה (שם עג.). **המתעסק בחלבים.** כגון חלב ושומן לפניו ונודע שזה חלב וזה שומן ונתכוין לאכול שומן והביט למקום אחר והלכה ידו אל החלב ואכלו, אי נמי חלב וחלב לפניו וסבור שהוא שומן ונתכוין לאכול חתיכה זו ואכל את זו, ולא דמי לשוגג דשוגג היינו שנתכוין לחתיכה זו עלמה אבל סבור שהוא שומן (כריתות יט:). **ובעריות.** מתעסק בעריות, כגון נתכוין לבוא על אשתו וסבור טהורה היא, אחותו ואשתו לפניו ונשמטה אשתו ולא ידע ובאה אחותו במקומה, ולא דמי לשוגג, דשוגג כגון שנתכוין לזו עלמה וסבור שהיא אשתו (שם, ועי"ש בש"מ). **מלאכת מחשבת אסרה תורה.** שנסמכה פרשת שבת לפרשת המשכן בויקהל, ומלאכת מחשבת שהעושה אותה מתכוין למלאכה גמורה אלא ששגג בשבת או סבור שמלאכה זו מותרת (זבחים מז. וכעי"ז חגיגה י:). שנתכוין לעשות מלאכה וכסבור שהיום חול (ב"ק כו:) שחשב ונתכוין למלאכה זו עלמה (כריתות יט:).

אמר